

CİLT 13, SAYI: 3, MART 1985

**Türk
Sanayicileri
ve
İş Adamları
Derneği**

görüŒ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) MART 1985

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ş.Şahap Kocatopçu*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No.233/9
Harbiye - İST. *Telefon:* 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer: Lebib Yalkın Yayınları
ve Basım İşleri A.Ş.
Telefon: 143 15 75 / 5 Hat

Bu Sayıda,

Piyasa Ekonomisine Geçişin Sorunları	4
Ülkemizde Yatırımların Seyri	8
Enflasyon Savaşında Neredeyiz ?	12
Orta Doğu'nun Önemi	18
Uluslararası Ekonomik Durum	22
İngiltere'de Yatırım Teşvik Sistemi Değişti	26
İspanya'da Gümrük İndirimleri	30

Piyasa Ekonomisine Geçişin Sorunları.....

24 Ocak kararları klâsik bir istikrar programı ötesinde ekonomide köklü bir yapısal değişimi öngörmüştür. Bu program çerçevesinde ekonomimizin içe dönüklükten kurtulup dışa açılması, merkezi bürokratik kararlarla yönlendirilen bir ekonomi olmaktan kurtularak, kaynak dağılımında ve gelir bölüşümünde piyasa çözümüne dayalı yeni bir yapı kazanması amaçlanmıştır.

Geçen 5 yıllık sürede, ekonominin gerçekten bir yapısal değişime girip girmediği, dışa açıklık kazanıp kazanmadığı, mevcut çerçevenin yapısal değişimi en kısa zamanda ve en az maliyetle sağlayacak biçimde düzenlenip düzenlenmediği konularında farklı görüşler vardır.

Bazı sektörlerde 1980 24 Ocak programının öngördüğü piyasa şartlarına uyum gecikmiştir.

Daraltıcı ekonomik politikaların yarattığı durgun iş ortamı yatırım talebini azaltmış, bunun gelir ve sanayide istihdam

artışı üzerinde olumsuz etkileri olmuştur.

Sanayinin geçmişte içe dönük kurulması ve piyasa mekanizmasının çok sınırlı kullanılması - özellikle kamu sektöründe - hızla yapısal değişimi güçleştirmektedir.

Türk ekonomisinin zor ve kompleks bir geçiş dönemi geçirdiği açıktır. Bu dönemin kısaltılması ve güçlüklerin azaltılması otoritelerin geçiş dönemini bilimsel bir plân ve programa bağlamalarına ve onu iyi uygulamalarına bağlıdır.

Hükümetin enflasyonu yeniden arttırmadan ekonomiye canlılık kazandırma gayretlerini takdirle karşılanmalıdır. Ancak, sanayide kapasite kullanımının artırılması ve özellikle ihracata yönelik üretim için yatırımları harekete geçirme konusunda bütün tedbirlerin geliştirildiği söylenemez.

Bu aşamada, sanayinin ve iş dünyasının dışa açık bir piyasa ekonomisine geçişte nelere ihtiyacı olduğunu belirleme gayesiyle hükümetin geniş kapsamlı bir sanayi araştırması yerinde olacaktır. Gelecekte önemli engel ve krizlere maruz kalmamak için geçiş sürecinde belli bir stratejiye

İhtiyaç vardır. Zamanında alınmayan tedbirler uyum sürecinin uzamasına ve maliyetlerin artmasına yol açacaktır.

Son 30 yılda kurulan endüstrilerin bazıları ürettikleri mallar için yurt dışında piyasa bulma gücünü çekmektedir. Yatırım ve tasarrufların azalması son yıllarda elde edilen iç yatırım büyüklüklerini tehdit etmektedir.

Bu aşamada, sanayinin karşılaştığı faiz yüküne değinmekte yarar vardır.

Faiz bir fiyattır ve ekonomideki diğer tüm fiyatlar gibi birbirine bağımlı bir sistemin parçası olarak belirlenir. Faiz oranları ekonominin genel yapısı ve eğilimlerinden bağımsız düşünülemez. Kısacası, paranın maliyeti diğer mal ve hizmetlerin maliyeti ile tutarlı olmak durumundadır.

Bir örnek verilecek olursa, meselâ, 10 milyon değerindeki bir apartman dairesi sahibine yılda sadece yüzde 5-6 gelir sağlarken, aynı miktar para, banka mevduatı şeklinde değerlendirildiğinde yüzde 50 gelir sağlıyorsa, bu ekonomide önemli bir portföy dengesizliğine işaret etmektedir, muhtelif değerlerin nema oranları

arasında açık dengesizlikler vardır. Böyle bir dengesizlik ekonomide telafisi güç birçok dengesizlikler yaratma istidadındadır. Diğer bir husus da; kamu ve özel firmaların eşit piyasa şartlarına tabi tutulmaları ile ilgilidir. Ekonominin sağlıklı bir yapıya dönüşmesi kamu sektörünün de özel sektörle eşit şartlarda borçlanması ve faaliyet göstermesiyle ilgilidir. Mal, hizmet, faktör, para ve sermaye piyasalarında her iki sektör de kesinlikle aynı şartlara tabi olmalıdır.

Bir misal verecek olursak; Merkez Bankası reel kamu kredileri 1984'ün ilk on ayında yüzde 19 oranında artarken, Merkez Bankası reel özel sektör kredileri yüzde 43.6 oranında gerilemiştir. Sıkı para politikasının uygulandığı söylenen bir dönemde sıkı para şartlarının kamu sektöründen ziyade özel sektöre yönelik olması, yapısal değişim sürecinde önemli sıkıntılar doğurma istidadındadır.

Ülkemizde Yatırımların Seyri.....

1984 yılının ilk on ayında verilen inşaat ruhsatnameleri 1983'ün eş dönemine göre sayıca yüzde 5.1, yüzölçüm olarak yüzde 13.5 ve değer olarak 63.9 artmıştır. Bu verilere dahil olan sınav yapıları bu ortalamaların üstünde bir artış kaydetmiştir.

Yatırımın önemli bir göstergesi olan yatırım malları ithalatı 1982 ve 1983 yıllarında 2.3 milyar dolarda sabit kaldıktan sonra 1984 yılının ilk on aylık verilerine göre yüzde 7.3 oranında artış göstererek 1.8 milyar dolar olmuştur. İthalatın kamu ve özel sektör arasındaki dağılımı bilinmiyor ise de, 1985 yıllık programında kamu yatırımlarının GSMH'nin içindeki payının değişmeyeceği, özel yatırımlarının ise 1983'de GSMH'nin yüzde 7.3'den 1984'de 7.5'e yükselmesi ve yüzde 6.9 oranında artış göstermesi beklenmektedir.

Özel yatırım eğiliminin bir diğer göstergesi de yatırım teşvik belgeleridir. Ocak-Ekim 1984 döneminde verilen teşvik

belgelerinin yatırım değeri geçen senenin aynı dönemine göre yüzde 83 artış göstermiştir. 1984 yılının ilk on aylık döneminde ortalama enflasyon oranının yüzde 45 olduğu hesaba katılırsa dahi nominal olarak yüzde 83 artış hemen hemen yüzde 40 gerçek artışa karşı gelmektedir.

Özel imalat sanayiinde kapasite kullanımı 1984 yılının nc üç ayında ortalama olarak yüzde 71.7'ye yükselmiştir. 1983'n ilk yarısında kapasite kullanımı yüzde 69.8 idi. Bazı alt sektörlerde fabrikaların tam kapasiteye ulaştıkları ve tevsi yatırım yaptıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca yıl ortasında özel imalat sanayi üretiminin yüzde 9.9 oranında arttığı, satışların da bunu biraz geriden takip ettiği anlaşılmıştır.

Sanayi rnleri ihracatı yılın ilk on ayında yüzde 42.8 oranında artarken, toplam ihracat içindeki payı yüzde 73.6'ya yükselmiştir. Sanayi rnleri ihracatı artış oranının 1985'de sürmesi ihtimali az olmakla birlikte, kapasite kullanımında ve yatırımların uyarılmasında olumlu etkiler yapacaktır. Nitekim tüketim malları sanayiinde tevsi yatırımlarının srdrildği anlaşılmaktadır.

Tamamlanmış yatırımlar marjinal yatırımlar için potansiyel bir saha oluşturmaktadır. Bunalım ve bunu takip eden istikrar dönemlerinde durdurulmuş olan bu yatırımların yeniden canlanması hem faiz oranlarının düşmesine ve hem de orta ve uzun vadeli kredilerin bollaşmasına bağlıdır.

1983 yılında 500 büyük firmanın vergi öncesi bilânço kârı brüt katma değerin yüzde 30'unu ve satış hasılatının yüzde 5.7'sini oluşturmaktadır. Zarar eden kuruluşlar çıkarıldığında 383 özel sektör kuruluşunun vergi öncesi bilânço kârlarının satış hasılatının yüzde 8.5'ini, öz sermayelerinin yüzde 53'ünü oluşturduğu görülmektedir. 315 milyar TL. olan vergi öncesi bilânço kârının vergiler ödendikten sonraki kısmının otofinansman için kullanılması beklenmektedir.

1985 yılında özel sektörün yatırım payının artması beklenmemektedir. GSMH'nin yüzde 7.5'u civarında kalacaktır.

TÜSİAD özel sektör sabit sermaye yatırımlarının yüzde 3.3 artış göstereceğini tahmin etmektedir.

Kamu yatırımlarında da reel bir artış

beklenmemelidir. 1985 bütçesindeki yatırım harcamaları yüzde 33 civarında, buna mukabil cari harcamalar yüzde 44 oranında arttırılmıştır. Enflasyonun bu yıl resmi tahmin olan yüzde 25'i aşacağı ve yüzde 40 civarında belirleneceğini hesaba katarsak, 1985 bütçesi ile yatırımların reel olarak artmayacağı anlaşılmaktadır. Çünkü vergi tahminleri yüksek tutulduğu için, yüzde 45'lik vergi artışının gerçekleşmemesi sonucu harcamaların da gerçekleşmemesi mümkündür. Bu durumda dış ticaret açığı 3.2 milyar dolar civarında olacaktır.

Enflasyon Savaşında Neredeyiz?.....

1984 yılında kredilerin kıt ve pahalı tutulmasına; ücret ve fiyat politikasının daraltıcı biçimde kullanılmasına; geçmişe nisbetle kamu harcamalarının GSMH boyutları içerisinde önemli bir düşme göstermesine; kamu kesiminin önemli miktarda iç istikraza gitmesine rağmen enflasyon resmi enflasyon hedefi olan yüzde 25'in çok üzerinde yüzde 50-55 civarında gerçekleşmiştir. 1985 resmi enflasyon hedefi de yüzde 25 olarak belirlenmiştir. Bu enflasyon hedefi oldukça iyimser bir tahmin görünümündedir. TÜSİAD, enflasyonun 1985 için yüzde 38-40, bazı enflasyon göstergelerine göre de yüzde 45 civarında gerçekleşeceğini tahmin etmektedir, bu itibarla enflasyon sorunu ekonomik sorunlar arasında 1985 ' de de önemli bir yer işgal edecektir. 1980 yılında uygulamaya konan istikrar politikası talep ağırlıklı bir enflasyonla mücadele stratejisi öngörmektedir. 1980 öncesi hızlı parasal genişleme daraltıcı para politikası ile kontrol edilmeye çalışılmaktaydı. Gerçekte talep faktörleri 1980

öncesi enflasyonun oluşumunda önemli ağırlığa sahipti, uygulanan talep daraltıcı ve gelirler politikası sonucu enflasyon 1981'de bir önceki yıla göre düşmüş, 1982'de de yüzde 25'ler düzeyine inmişti. Ancak, talebi kontrol yolu ile enflasyonla mücadele yaklaşımı giderek artan oranda "azalan verime" tabii olmaya başladı ve 1983'den itibaren enflasyon yeniden hızlanma eğilimine girdi; son bir kaç yılda enflasyonun oluşumunda maliyet (arz) faktörlerinin giderek artan oranda etkin olmaya başladığını görüyoruz. (Nitekim talep baskısının bir göstergesi olarak alabileceğimiz tüketici fiyat indekslerindeki artış maliyet faktörlerinin göstergesi olabilen toptan eşya fiyat indekslerinin üzerinde iken, son bir-iki yılda toptan eşya fiyat indeksinin tüketici fiyat indekslerinin üzerinde seyrettiğini görüyoruz).

Bugün enflasyon hem talep, hem de arz faktörleri tarafından etkilenmekte, yüksek enflasyonist beklentilerde enflasyon dinamikleri arasında önemli bir yer teşkil etmektedir. Talep faktörlerinin tümüyle kontrol altına alındığını söylemek oldukça güçtür. Şöyle ki; istikrar politikası yüksek faiz politikasının tasarrufları

büyük çapta arttıracığını ve enflasyonu azaltıcı bir etki yapacağını tahmin etmekteydi. Ancak, özel tasarrufların özel harcanabilir gelirin oranı olarak artmadığı yüzde 11 civarında sabit kaldığı görülmektedir. Gerçek tasarruf gelir arttıkça daha az bir oranını tüketmek daha büyük oranda tüketimden vazgeçmektir. Bunun son yıllarda yüksek faiz politikasının bir neticesi olarak gerçekleştiğini söyleyemeyiz. Yüksek faiz tasarruf seviyesini yükseltmekten ziyade belli bir tasarruf seviyesinde tasarrufun alternatif araçlar arasında başta banka mevduatları olmak üzere mali tasarruf araçları lehine yeniden teşvik etmiştir. 1980'den bu yana gerçekleşen enflasyonun resmi hedeflerden büyük sapmalar göstermesi nedeni ile (örneğin; 1984'de enflasyon hedefi yüzde 25 iken, gerçekleşen enflasyon yüzde 50-55 olmuştur.) tüketici enflasyoncu beklenti içinde girmiş tüketicinin sınırlandırılması güçleşmiştir. Yüksek faiz politikası ilk dönemlerde tüketimi geciktirmesi nedeni ile talep daraltıcı ve deflasyonist bir etki yaparken, daha sonraki dönemlerde enflasyonist etki yaratmaya başlamıştır. Bir TÜSİAD çalışmasında faiz oranlarındaki

artıyla ilk dönemlerde fiyatlar arasında ters, daha sonraki dönemlerde ise doğru orantı olduğu ortaya çıkmıştır. Bugün bankalardaki 4 trilyon civarındaki mevduata (yüzde 62'si vadeli mevduat) ortalama yüzde 30-32 civarında faiz ödenmektedir. Bu yaklaşık yılda 1 trilyon'un üstünde Merkez Bankası kontrolü dışında bir kaydı paranın yaratılması ve satın alma gücünde bir artıştır.

Yüksek faiz, gelir dağılımını daha da bozmakta ve yeni rant gelirlerinin oluşmasına yol açmaktadır; kısacası, yüksek faiz politikası enflasyonun talep yönünden kontrol altına alınması ile bugün bir çelişki oluşturmaya başlamıştır.

Tasarruf ve yatırımların enflasyona karşı korunması için gelir gruplarının büyüklüğüne göre himaye edilmesi ve vergilendirilmesi daha yerinde olacaktır. Mesela, asgari ücretli bir ailenin tasarruflarının belli bir yüzdesine müsbet faiz garantisi verilebilir; diğer yandan üst gelir gruplarının tasarruflarının sermaye piyasasına gidişi teşvik edilmeli veya bu grubun gerçekten himayeye ihtiyacı bulunmadığı için gelirleri piyasadaki pazarlık güçlerine bırakılmalıdır.

Enflasyonist alım gücünün azaltılması ise

düşük gelir gruplarının tasarruflarını konut üretimine yatırdıkları takdirde düşük faizle kredi imkanı garanti edilmek suretiyle gerçekleştirilebilir.

Tasarruf kampanyasının gerçekten başlaması için Batı Avrupa'da olduğu gibi toplu tasarruf birliklerine veya gruplarına ayrıcalıklı faiz uygulanabilir; meselâ, belli gelir grubunda 2 sene süreyle gelirin yüzde 20'sini tasarruf edip yatıracak bir tasarruf grubuna bireysel tasarruf faizinin birkaç puan üstünde avantajlı bir tarife uygulanabilir.

Mevcut yüksek faizler sanayiye ağır ve gereksiz bir yük getirmektedir. Tasarruf ve yatırım artışı OECD grubu ülkelerdeki maliyetler oranında ve az zamanlamayla yapılmadığı takdirde sanayiciyi ve ihracatçıların gelecekte dünya pazarlarında rekabet şansı bu açıdan olumsuz olarak etkilenecektir.

Maliyet yönünde ise, Türk Lirası'nın değer kaybına ek olarak, yüksek kredi faizleri enflasyonun arz yönünde besleyici kaynağı haline gelmiştir. 1985 için yüksek enflasyon beklentilerinin bir kaynağı da 1985 bütçesine konulan kamu sektörü borçlanma gereğidir. 500 milyarlık istikraz yüzde 25 enflasyon varsayı-

mına göre hazırlanmış bütçenin neticesidir ve enflasyon hızının yüzde 40 civarında gerçekleşmesi halinde kamu açığının daha yüksek bir rakama ulaşacağı açıktır. Diğer yandan son yıllarda yüzde 25 artış eğilimi gösteren vergi gelirlerinin 1985'de yüzde 45 artacağı tahmini de iyimser bir tahmin gözükmektedir. Bu tahminin gerçekleşmemesi halinde bütçe açığının daha da yüksek boyutlara ulaşacağı açıktır. Açık, Merkez Bankası kaynağından karşılanmaya çalışılırsa parasal kontrol güçleşecektir. Açığın kamu borçlanmaları yolu ile kapatılması kamu sektöründe fon akımına yol açacağı için özel kesim yatırımlarını kısacaktır. Ancak, kamu kesimi borçlanabilmek için faiz oranlarının yükselmesine neden olacağı için bu da maliyet yönünde enflasyonist baskı yaratacaktır.

Türk Lirasının diğer paralar karşısında değer kaybı da enflasyon dinamikleri arasında yer almaktadır. Türk Lirasının dış paralara karşı değerinin tesbitinde iç-dış enflasyon farklılıkları esas tutulduğu için, iç enflasyon yavaşlamadığı sürece Türk parasının değer kaybı da bitmeyeceğinden burada bir fasit daire oluşmuştur.

Orta Doğu'nun Önemi

Orta-Doğu ölkeleri uzun yıllardan beri dünya ekonomik ve siyasi yapısında önemini hiç azaltmadan sürdürmektedir. Bu alandaki coğrafi sınırlar içinde Orta-Doğu ve Kuzey Afrika'daki tüm İslam ölkeleri girmektedir. Bu önemli ekonomik pazarın ne denli büyük olduğunu, nüfus, pazar büyüklüğü, pazar pay ve yapısı açısından kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Nüfus: Orta-Doğu'daki 16 ölkenin toplamı nüfusu 1981 sonuçlarına göre 199.6 milyon kişidir. Yaklaşık dünya toplam nüfusunun yüzde 9.0'ı, Amerikan kıtasının nüfusunun yüzde 32.7'sini ve Avrupa'nın ise yüzde 41.3'ünü oluşturmaktadır. Orta-Doğu ölkeleri arasında en büyük nüfusa sahip ölkesi 44 milyon ile Mısır'dır. Ortadoğu ölkelerinin önümüzdeki 2000 yılında da en önemli pazarlardan biri olma niteliği yapılan nüfus projeksiyonlarından da anlaşılmaktadır. 1990 yılında bölge nüfusunun 269 milyona ulaşacağı ve aynı yıl toplam

AET ülkeleri nüfusunun (277 milyon) yüzde 97.1'ini, ABD nüfusunun ise (245 milyon) yüzde 10 fazlasıyla aşacağı beklenmektedir. 2000 yılında ise AET ve ABD nüfus sayılarını geçerek 360 milyon olacağı belirtilmektedir.

Pazar Büyüklüğü: Orta-Doğu ülkelerinin pazar büyüklüğü tespitinde fiili ithalat ve ihracat verileri esas alınacaktır. Bu ülkelerin toplam ithalatının, dünya ithalatındaki payının sürekli arttığı görülmektedir. 1980'de dünya ithalatı yüzde 23.1 artarken, aynı yıl Orta-Doğu ülkelerinin ithalatı yüzde 31.2'lik artış göstermiştir. 1981'de dünya ithalatındaki duraklama olurken Orta-Doğu pazarında gerek 1981 gerekse 1982 de gelişme sürmüştür. 1980 yılında bu ülkelerin toplam ithalatı 123.8 milyar dolara, 1981-82 yıllarında ise 148.7 milyar dolara yükselmiştir. Aynı yıllar içinde Orta-Doğu ülkelerinin toplam dünya ithalatı içindeki payı 1981'de 6.42, 1982-83 yıllarında ise yüzde 7.78'dir. 1982'de bölge ülkelerinin ithalatının yüzde 27.5'ini Suudi Arabistan gerçekleştirerek en geniş pazar niteliğini sürdürmektedir. Yarımada ülkeleri ise bölge ithalatının yüzde 50'sine yakın bölümünü gerçekleştirmişlerdir.

Pazar Yapısı ve Payı: Özellikle Arab yarımadası ülkelerinin Orta-Doğu pazarındaki payları pek değişime uğramamaktadır.

Son yıllarda bölgedeki savaş nedeniyle İran'ın pazar payı düşerken, Irak'ın oldukça yüksek ithalat artışıyla Suudi Arabistan'dan sonra ikinci büyük pazar olması ilginçtir. Arab yarımadasındaki kişi başına ortalama 7045 dolar ithalat yapılırken, yarımada dışındaki ülkelerde bu rakam 761 dolara kadar düşme göstermektedir. Aynı dönemde Türkiye'nin bu ülkelerden yaptığı ithalat kişi başına 183 dolardır. Pazar payında Suudi Arabistan payı yüzde 27.5 ile önde gelirken Irak'ın payı yüzde 13.4 ile ikinci sıradadır.

Orta-Doğu ülkelerinin ithalatlarındaki malların dağılımında ilk sırayı makina ve ulaşım teçhizatı, ikinci sırada ise gıda maddeleri yer almaktadır. Gıda maddeleri ithalatlarının yaklaşık 1/5'ini oluşturmaktadır.

Orta-Doğu pazarının başlıca ihracatçı ülkeler arasındaki bölüşümü ülke bazına göre değişim göstermektedir. Yanlızca ABD, AET ve Japonya'nın toplam

pazar payları toplam pazarın yüzde 50-70'i arasında değişmektedir. Türkiye'nin son yıllar içinde ihracatını bu ülkelere yöneltmesine rağmen bu pazardaki payı henüz yüzde 1-3 arasında değişmektedir.

Ülkemizin yakınında böyle büyük bir pazarın bulunması coğrafi açıdan büyük şanstır. 1980'li yıllara kadar Türk ekonominin kapalı modelde ısrar etmesi ihracatın Orta - Doğu'ya yönelik gelişmesini önlemiştir. Son otuz yılda kaybettiğimiz Orta-Doğu pazarlarını kaç yılda telâfi edebileceğimiz artık sadece Türk sanayicisi ve iş adamının çalışma temposuna bağlı bulunuyor.

Uluslararası Ekonomik Durum.....

Uluslararası konjonktürün son aylardaki seyri, önceki dönemlere nisbetle büyük iniş-çıkışlar göstermemektedir. 1983'de canlanmaya başlayan Dünya Konjonktürü, bu eğilimi 1984'de de devam ettirmiştir. Uluslararası finans sisteminin çökme tehlikesi, şimdilik uzak bir ihmal olarak gözükmemektedir. Amerikan ekonomisinde, olumlu gelişmeler dikkati çekmektedir. Bu ülkede, federal fonların faiz oranları 3 puan gerilemiştir. Enflasyon düşük seviyede kalmıştır. 1984'ün son çeyreğinde 3.9 oranında bir büyüme hızı gerçekleşmiştir.

Amerikan Ticaret Bakanlığı 1985'de yatırımlardaki büyümenin yüzde 8.4 olacağını öngörmektedir.

Avrupa ekonomilerinin durumu da kötü sayılamaz. Enflasyonda, net bir yavaşlama, kamu ve ticaret açıklarında bir azalma, şirketlerin mali durumlarında bir düzelme, yatırımlarda hızlanma gözlenmektedir.

F.Almanya hariç, bu ülkelerin işsizlik sorunları ağırlaşmaktadır. ABD ekonomisi, 1982 sonu ile 1984 sonu arasında 6.5 milyon yeni iş imkanı yaratarak bu ülkeler arasında bir istisna teşkil etmektedir. Avrupa ekonomileri uzun dönemli eğilimler dikkate alındığında ABD kadar başarılı olamamışlardır. 1974-84 döneminde, ABD 20 milyon, Japonya ise 8 milyon yeni iş imkanı yaratmıştır. Aynı dönemde, dört büyük AET ülkesi önemli miktarda iş imkanı yaratamamışlardır.

Kaynak: Le Monde,

**OECD ÜLKELERİNDE
YATIRIM VE TÜKETİM SEYRİ**

Mevsimlik Değişmeler 1975= 100'e Göre düzenlenmiş	GSMH	YATIRIMLAR	HANE HALKI TÜKETİM
ABD			
1984'ün 3. Çeyreği	133.6	166.9	136.8
Son Eğilim	(+ 1.6)	(+ 9.3)	(+ 0.6)
Yıllık Büyüme Oranı	+ 6.1	+ 17.3	+ 5.0
JAPONYA			
1984'ün 3. Çeyreği	151.5	146.1	135.1
Son Eğilim	(+ 3.0)	(+ 8.9)	(+ 3.0)
Yıllık Büyüme Oranı	+ 5.4	+ 8.8	+ 2.8
F.ALMANYA			
1984'ün 3. Çeyreği	124.4	125.1	116.4
Son Eğilim	(+ 7.5)	(+ 17.0)	(- 0.4)
Yıllık Büyüme Oranı	+ 3.2	+ 1.5	+ 1.1
İNGİLTERE			
1984'ün 3. Çeyreği	113.7	105.2	117.4
Son Eğilim	(- 1.4)	(- 8.8)	(- 1.5)
Yıllık Büyüme Oranı	+ 0.3	+ 5.5	+ 0.6
FRANSA			
1984'ün 3. Çeyreği	124.0	105.5	128.2
Son Eğilim	(+ 3.2)	(- 6.4)	(- 0.7)
Yıllık Büyüme Oranı	+ 2.3	- 2.7	+ 0.5

- Yıllık Büyüme oranı, cari yılın son çeyreği ile bir önceki yılın son çeyreği arasındaki büyümedir.
- Yatırımlar, ABD, Japonya ve Fransa için firma yatırımlarını içermektedir. F. Almanya ve İngiltere'ye ait rakamlar toplam yatırımları içermektedir.

İŞSİZLİĞİN SEYRİ

	Sanayi Üretim (Aralık 84) (1)	Tüketici Fiyatları (Aralık 84) (2) (3)	İşsizlik (Aralık 84) (Milyon Kişi)	İşsizlik Oranı (%) (4)
ABD	166.2	316.5	8.19	7
Son Eğilim* (%)	0.9	+3.7	+ 2.5	
Yıllık Büyüme Oranı(%)	6.4	+ 4.3	- 10.9	
JAPONYA	120.5	113.2	1.618	2.7
Son Eğilim (%)	+ 12	+ 3.5	- 1.8	
Yıllık Büyüme Oranı(%)	+ 9.2	+ 2.6	+ 2.5	
F.ALMANYA	101.8 (4)	119.6	2.230	8
Son Eğilim (%)	21.6	+ 4.1	- 9.1	
Yıllık Büyüme Oranı(%)	+ 3.8	+ 2.0	+ 0.7	
İNGİLTERE	102.6	358.5	3.107	13.4
Son Eğilim (%)	+ 10.1	+ 5.1	- 3.6	
Yıllık Büyüme Oranı(%)	- 0.7	+ 4.6	+ 5.5	
FRANSA	132.0	153.1	2.401	9.2
Son Eğilim (%)	- 5.8	+ 5.9	+ 5	
Yıllık Büyüme Oranı(%)	0	+ 6.7	+ 13.3	

1) ABD için 1967=100, Fransa için 1970, İngiltere, Japonya ve F.Almanya için 1980.

2) ABD için 1967 = 100, İngiltere için 1974, F.Almanya için 1976, Japonya ve Fransa için 1980.

3) İngiltere ve Fransa için verilen rakamlar mevsimlik düzeltmeleri vermemektedir.

4) Kasım 1984.

Son Eğilim: Söz konusu çeyreğin, bir önceki çeyreğe göre gelişimi.

İngiltere'de Yatırım Teşvik Sistemi Değişti.....

İngiltere'de geçen senenin sonunda kabul edilen bir programa göre yeni projelere teşvik başlamıştır. Yatırımların teşviki için özellikle yeni istihdam yaratmaları şarttır. Ayrıca, projedeki belli başlı aktifler yerine projenin tümü yardım için bir taban teşkil etmektedir.

Değerlendirme yapan kurulun projelerde göz önüne aldığı en önemli kriterler şunlardır:

1. Projenin gelecek vadetmesi gerekmektedir.
2. Girişimci, proje ilerledikçe ihtiyaç duyacağı yardımı ispat etmektedir.
3. Projeden bölgesel veya milli bir menfaat sağlanması şarttır. Örneğin, verimliliği veya ihracatı arttırıcı bir rol oynaması veya yeni iş sahaları açması gibi.
4. Yardım talep eden şirketler projenin önemli bir bölümünü kendileri finanse edebilmelidirler.

Girişimci projesini ilgili merciye vererek müracaatta bulunur ve yatırımın yüzde 15'i değerindeki yardıma hak kazanır. Bu miktar istihdam olanağı sağlandıktan sonra veya ilk makine ve teçhizat yerleştirildikten 12 ay sonra alınır.

Yatırım en az 200 kişiye istihdam sağlıyorsa, işadama her yaratılan iş için 10.000 Pound yardım alır. Ancak, yatırımın yüzde 15 değeri ile, istihdam sayısına göre verilecek yardımdan hangisi daha az ise ödeme o değer üzerinden yapılır. Örneğin, bir proje 1 milyon pounda mal olacak ve 20 kişiye istihdam sağlayacaktır. Bu durumda istihdama göre yardım 200.000 Pound olduğu için proje bedelinin yüzde 15'i üzerinden 150.000 Pound yardım alınacaktır. Aynı yatırım 10 kişiye istihdam sağlasa idi, her biri için 10.000 Pound'dan 100.000 Pound (150.000 yerine) almaya hak kazanılabaktı.

Yüksek istihdam yaratan, sermaye maliyeti düşük olan (buna ilk defa hizmet sektörü de dahil edilmiştir) projeler de sermayenin yüzde 15'inden daha yüksek bir rakam olsa dahi yaratılan her bir iş

için 3000 Pound yardım alırlar. Bu durumda 2 milyon pound harcanarak ve 200 iş yaratacak bir proje 600.000 Pound yardım alacaktır.

Bölgesel yardım için müracaat eden girişimciler 7 hafta kadar beklerler. Yardım müracaatları masadan masaya havale edilmez. Bir yetkili görevlendirilir ve her şey onun tarafından sonuçlandırılır.

İNGİLTERE'DE BELLİ BAŞLI
YATIRIM TEŞVİKLERİ

<u>TIPI</u>	<u>KALKINMA BÖLGELERİ</u>	<u>ORTA BÖLGELER</u>	<u>KUZEY IRLANDA</u>
Bina yardımları	% 15	Yok	% 50'ye kadar
Makina ve Teçhizat yardımları	% 15	Yok	% 50'ye kadar
Başlangıç Maliyetleri ile ilgili yardım	Ek yardımlar yapılmaktadır. Bunun seviyesi projenin istihdam kapasitesine, bölgeye ve sermaye ihtiyacına bağlıdır.		
Girişim Sermayesi	Çeşitli formlarda yardım vardır.		
Faizden muaf olma	Yok	Yok	Borçlanmanın ilk 7 senesinde mümkün olduğunca faizler düşük tutulur. İlk 3 senede geçerli ticari oran, son 4 senede yüzde 3 uygulanır.
İşçilerin yer değiştirmesinde yardım	Yardımlar, bedava taşınma ve ev bulma.		Kuzey İrlanda dışından olan önemli görevlerdeki işçiler için yardım.
Eğitim Yardımları	Maaşların ve eğitim masraflarının yüzde 40'ı.		Çalışanlar her hafta; 18 yaş altı 20 Pound 18-49 yaş 30 Pound 50 üstü 40 Pound
Araştırma Geliştirme Yardımları.	yüzde 33 1/3'e kadar. Bu yardım için projelerin tutarı 25.000 Pound ile 5 mn Pound arasında olmalı.		Yüzde 40 (yardım her proje için 250.000 ile sınırlıdır)

Kaynak: Financial Times

İspanya'da Gümrük İndirimleri....

İspanya'nın AET'ye giriş tarihi henüz kesin olmamakla birlikte, Aralık 1984'de AET ile yapılan bir anlaşmaya göre İspanya'nın gümrük tarifeleri, ortak tarife-ye uyum sağlanabilmesi için kademeli olarak düşürülecektir. AET ülkeleri bu yolla İspanyol piyasasının kendilerine açılacağına inanmaktadır.

AET, ticaret ve gümrük tarife istatistiklerini inceleyerek, İspanya'nın katılımından sonraki olumlu ve olumsuz yönleri belirleyip taleplerini ona göre sunmayı tercih etmektedir.

Yunanistan'ın topluluğa girişini takiben topluluk bir düzine kadar malda tarife arttırımı konusunda pek de başarılı olmayan bir müzakereye girmiştir. Topluluk, Yunanistan'ın tarife indiriminin AET'nin ticaret ortakları için önemli bir avantaj olduğunu, GATT kurallarına göre bunun telafi edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öte yandan ABD ve Japonya gümrük birliğinin GATT ilkelerine aykırı olduğunu, ticaretin üye olmayanlardan

sadece üyelere kaydırıldığını ve herhangi bir telafinin söz konusu olmadığını savunmaktadır.

Gerçekten de, Yunanistan'ın 1981'de topluluğa girişinden sonra üçüncü ülkelerden olan ithalatı düşmüş, AET'den olanı ise artmıştır. 1975:100 olmak kaydıyla Yunanistan'ın topluluk içi ticareti 1980'de 166, 1981'de 219 ve 1982'de 257 idi. Topluluk dışı ticaret ise, sırası ile 186, 662 ve 221 olmuştur. AET uzmanları Yunanistan'ın topluluk dışındaki ticari ortaklarının tarife avantajlarından faydalanamadıklarını belirtirken, bunların neler olduğu açıklanmaktadır.

Bugün uzmanlar, bazı mallarda tarifeyi yükseltmeyi düşünmektedirler. Bu artış İspanya, Portekiz ve Topluluk tarifelerinin ağırlıklı ortalamasına dayanacaktır. ABD'li kaynaklar bu malların Japonya'dan ithal edilenler olduğunu ileri sürüyorsa da ve Topluluk ve de Japonya henüz bunu doğrulamamıştır.

İspanya'nın gümrük tarifelerindeki değişiklik Mart 1986'da başlayacak ve 7 yıl boyunca tarifelerde düşüş görülecektir. İndirimler her yıl Ocak ayında yüzde